

Näkökulmia luvun 17 tehtäviin ja kuviin

1. Keitä olivat säätyläiset?

- Aateli, papisto, ylempi porvaristo ja ylemmät virkamiehet, kuten upseerit.
- Heitä yhdistivät ruotsin kieli, yleensä kielitaito ja sivistys.

2. Miksi rahvaan elämästä tiedetään vähemmän kuin säätyläisten elämästä?

- Rahvas ei yleensä ollut kirjoitustaitoista, joten siihen kuuluneet eivät jättäneet itsestään lähteitä toisin kuin säätyläiset.
- Säätyläiset kirjoittivat rahvaasta harvoin, varsinkaan heidän arkisesta elämästään.
- Rahvaan elämästä on toki lähteitä jonkin verran, esimerkiksi käräjäoikeuden pöytäkirjoissa rikkomuksia ja hautajaispuheissa elämäkertatietoja.
- Jonkin verran on 1700-luvun taideteoksia, joista voidaan tulkita, millaista oli rahvaan elämä, esimerkiksi katsomalla palvelusväen työskentelyä, työvälineitä ja vaatetusta. Toki pitää muistaa lähdekritiikki: ovatko rahvaaseen kuulumattomat taiteilijat kuvanneet realistisesti esimerkiksi työn raskauden?

3. Miten palveluspakko rajoitti palkollisten elämää?

- Kun piika tai renki oli ottanut syksyllä palvelupaikan, oli hänen hoidettava sitä vuoden. Hän ei voinut keskeyttää palvelua kesken vuoden.
- Jos palkollisiin kuuluva ei ollut kenenkään palveluksessa, hänet leimattiin irtolaiseksi. Irtolaisuudesta voitiin tuomita pakkotyöhön.
- Palveluspakko vaikeutti myös palkollisten perheen perustamista, koska elämää oli vaikea suunnitella pitkäjänteisesti.

4. Mitkä olivat papiston tehtävät 1700-luvun Suomessa?

- Kirkollisiin tehtäviin kuului muun muassa saarnojen pitäminen. 1700-luvulla saarnoihin sisällytettiin valistusta ja tiedotusta hengellisen ja siveellisen sanoman rinnalle.
- Papeille kuului paljon muitakin tehtäviä, kuten velvollisuus hoitaa väestönlaskenta.
- Pitäjänkokouksen puheenjohtajana papin vastuulle tuli rokotuksista huolehtiminen, pitäjänmakasiinien organisointi ja kättilöiden palkkaaminen.

5. Ota kantaa väitteeseen: Aateliset solmivat yleensä rakkausavioliiton 1700-luvulla.

- Aateliset solmivat yleensä pikemmin järkiavioliiton kuin rakkausavioliiton.
- Avioliitto oli hyvin keskeinen yhteiskunnallinen instituutio, joten harkinta puolison valinnassa oli oleellista. Avioliitto oli hyvin pitkälle taloudellinen ja juridinen sopimus, vaikka rakkauden merkitystä alettiin korostaa 1700-luvun loppupuolella.
- Aatelisten avioliitoissa oli usein kyse suuristakin omaisuuksista, joita ei haluttu vaarantaa kiihkeiden tunteiden vuoksi.

- Ylhäisaatelin avioliittoa solmittiin usein ennen kaikkea syntyperän ja sukulaisuussuhteiden pohjalta.
- Silti ajateltiin, että aatelistenkin avioliiton aikana puolisoitten välille syttyisi rakkaus.

6. Tee käsittekartta 1700-luvun säätyläisten elämästä. (20 p.)

Näkökulmia, joita käsittekartassa voi olla:

- Säätyläiset pyrkivät elämään ja pukeutumaan säädynmukaisesti.
- Säädynmukaiseen elämään kuului hieno asunto, joka oli usein sisustettu kustavilaiseen tyyliin.
- Ruokasaleissa ja seurusteluhuoneissa esiteltiin vaurautta pöytähopein ja posliiniastioin.
- Säätyläiset seurustelivat keskenään, ja he puhuivat pääosin ruotsia.
- Toisten luona vierailuihin kuului ruokailua, punssin juomista, musiikkiesityksiä ja toisinaan myös tanssia. Vierailut saattoivat kestää päiväkausia.
- Säätyläisperheet pyrkivät kouluttamaan poikansa ja tyttärensä hyvin, koska se edisti lasten avioitumista.
- Säätyläislapset opiskelivat usein vieraita kieliä, kuten ranskaa ja saksaa.
- Pojat opiskelivat myös esimerkiksi matematiikkaa, tytöt tekivät paljon käsitöitä.
- Pojat opiskelivat kaupunkikouluissa ja yliopistossa. Aatelispojilla oli yleensä kotiopettaja. Tyttöjen koulutuksen perheet joutuivat järjestämään itse joko palkkaamalla kotiopettajattaren tai lähettämällä tyttäret opiskelemaan yksityiseen kouluun. Aatelistyttären kasvatusta oli äitien tai vanhimpien sisarien huolena.
- Säätyläiset pyrkivät järjestämään lapsilleen säädynmukaisen avioliiton.
- Aateli eli näyttävää elämää ja pyrki pukeutumaan tyylikkäästi. Ruokapöydässä piti olla tarjolla ylellistä ruokaa.
- Aateli pyrki erottumaan muista säätyläisistä esimerkiksi seurustelemalla muiden eurooppalaisten aatelisten kanssa ranskaksi.
- Aateliset viettivät pitkiä aikoja ulkomailla esimerkiksi kylpylöissä. Aatelinuorukaiset puolestaan matkustivat eri maihin katsomaan nähtävyyksiä ja opiskelemaan.

7. Arvioi naisen asemaa 1700-luvun Suomessa. (20 p.)

- Naisen asema säätyläisperheissä ja rahvaan keskuudessa erosi varsin paljon toisistaan.
- Säätyläisnainen vauraan miehen puolisona saattoi viettää varsin mukavaa elämää säilyneiden kirjeiden perusteella.
- Naisen asema muotoutui pääosin avioliiton kautta. Naiset saattoivat elää itsenäistä elämää varsin rajoitetusti.
- Aatelisten ja varakkaiden säätyläisperheiden tyttäret saivat mahdollisesti koulutuksen, mutta asia riippui vanhempien tahdosta.
- Niin miehet kuin naiset jäivät usein leskeksi 1700-luvulla. Naisille leskeys saattoi tarkoittaa taloudellista riippumattomuutta ja määräysvaltaa omiin asioihin, koska lesket hallitsivat kuolleen puolisonsa omaisuutta.

- Piikatyttöjen asema ei varmasti ollut kovin kehuttava. He tekivät paljon työtä eivätkä saaneet palkkseen juuri muuta kuin elannon ja asunnon.
- Synnyttäminen oli kaikille naisille säädystä riippumatta yhtä vaarallista.
- Avioliiton ulkopuolisesta seksistä mies tuomittiin ankarammin kuin nainen.

8. Tutki Pehr Hilleströmin maalausta 1770-luvulta.

a) Millä perusteella maalaus edustaa kustavilaista aikaa? (8 p.)

- Huonekalut, kuten tuolit ja pöydät, edustavat kustavilaisuutta eli selkeää ja suoraviivaista tyyliä.
- Kustavilaisena aikana käytettiin vaaleita värejä. Kuvassa seinät on maalattu tuon ajan suosikkivärillä helmenharmaalla. Myös tuolien päällykset ovat vaaleanharmaita.
- Kuvan peilit ovat kustavilaiselle tyylille tyypillisesti suoralinjaisia, ja niissä on hillityt kultareunukset.

b) Millainen tunnelma maalauksesta välittyy? (6 p.)

- Seurue viettää yhdessä aikaa hillitysti pelaamalla korttia.
- Tunnelma on rauhallinen ja seesteinen.
- Toisaalta näyttäisi, että naiset ja miehet keimailevat toisilleen.